

Samenloop herverdeeeffecten lumpsum en gewichtenregeling

In het overleg over de lumpsumbekostiging heeft de Tweede Kamer gevraagd naar de samenloop van de herverdeeeffecten als gevolg van de invoering van lumpsumbekostiging en de wijziging van de gewichtenregeling. De vraag is dan: in hoeverre compenseren die herverdeeeffecten elkaar en in hoeverre versterken zij elkaar juist?

Om daar een antwoord op te geven moest eerst duidelijk zijn hoe de herverdeeeffecten van de herziene gewichtenregeling per bestuur zouden uitpakken. Daarvoor ontbraken de gegevens. Immers de nieuwe gewichten regeling gaat uit van het opleidingsniveau van de ouders. Dat gegeven was op dat moment niet beschikbaar. Op 1 oktober 2006 is de eerste stap gezet naar de nieuwe gewichtenregeling. De nieuwe regeling wordt gefaseerd ingevoerd. In het schooljaar 2007-2008 wordt de regeling ingevoerd voor de vier- en vijfjarigen (de eerste twee cohorten). In het schooljaar 2008-2009 geldt de nieuwe regeling voor de vier- tot en met zevenjarigen, enzovoort. Op 1 oktober zijn zo voor de vierjarige en vijfjarige leerlingen de gegevens voor het bepalen van het nieuwe schoolgewicht bekend. Daarmee kan het herverdeeeffect als gevolg van de gewichtenregeling voor het schooljaar 2007-2008 worden bepaald.

Het beeld is als volgt:

Besturen met bao-scholen	Aantal besturen	Percentage besturen	Totale personeel budget	Verschil lumpsum	Verschil schoolgewicht	Totaal verschil	% Lumpsum	% Gewicht	Percentage van budget
LS gelijk/ SG gelijk	5	0,41%	1.120.848	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%
LS gelijk/ SG min	2	0,17%	20.746.425	0	-221.200	-221.200	0,00%	-1,07%	-1,07%
LS gelijk/ SG plus	6	0,50%	12.865.712	0	117.600	117.600	0,00%	0,91%	0,91%
LS min/ SG gelijk	238	19,65%	338.731.542	-5.310.889	0	-5.310.889	-1,57%	0,00%	-1,57%
LS min/ SG min	176	14,53%	1.323.163.724	-16.658.613	-11.771.200	-28.429.813	-1,26%	-0,89%	-2,15%
LS min/ SG plus	120	9,91%	640.836.167	-8.952.984	2.746.800	-6.206.184	-1,40%	0,43%	-0,97%
LS plus/ SG gelijk	353	29,15%	385.185.851	8.536.011	0	8.536.011	2,22%	0,00%	2,22%
LS plus/ SG min	174	14,37%	1.238.390.560	12.433.473	-14.708.400	-2.274.927	1,00%	-1,18%	-0,18%
LS plus/ SG plus	137	11,31%	603.559.943	8.232.767	3.178.000	11.410.767	1,36%	0,53%	1,89%
Eindtotaal	1211		4.564.600.772	-1.720.236	-20.658.400	-22.378.636	-0,04%	-0,45%	-0,49%

LS = Lumpsum SG = Schoolgewicht

Bij 5 besturen is er geen verschil als gevolg van de invoering van lumpsum en ook geen verschil als gevolg van de herziening van het schoolgewicht. Bij 591 schoolbesturen heeft de invoering van de gewichtenregeling geen financieel effect omdat het schoolgewicht gelijk blijft.

Deze besturen hebben dus alleen te maken met het herverdeeeffect als gevolg van de invoering van lumpsumbekostiging, zoals wij dat al met elkaar hebben besproken. Bij 8 besturen heeft de invoering van lumpsum geen financieel effect. Deze besturen hebben alleen te maken met de gevolgen van de nieuwe gewichtenregeling. Voor deze 604 besturen is er dus geen sprake van samenloop van effecten.

Bij 294 besturen is sprake van elkaar gedeeltelijk compenserende herverdeeeffecten. Deze besturen gaan er op vooruit als gevolg van de invoering van lumpsum en iets op achteruit als gevolg van de herziene gewichtenregeling (174 besturen), of juist andersom (120 besturen). Bij 137 besturen zijn beide effecten positief. Deze besturen gaan er op vooruit als gevolg van de invoering van lumpsum en ook als gevolg van de herziene gewichtenregeling.

176 besturen hebben te maken met een achteruitgang als gevolg van lumpsum en als gevolg van de herziening van de gewichtenregeling. Deze besturen gaan gemiddeld 1,26% achteruit als gevolg van de invoering van lumpsum en 0,89% als gevolg van de herziening van de gewichtenregeling. Het cumulatieve effect is dus 2,15% achteruit ten opzichte van het totale personele budget.

Er is dus een groep van 176 besturen die in het schooljaar 2007-2008 te maken krijgt met een negatief herverdeeeffect als gevolg van de invoering van lumpsumbekostiging en als gevolg van de invoering van de nieuwe gewichtenregeling. De gemiddelde achteruitgang is 2,15%. In de onderstaande tabel is te zien hoe de achteruitgang is verdeeld.

Achteruit	Aantal besturen	Percentages		
		Vershil lumpsum	Vershil gewicht	Vershil totaal
Meer dan 10%	1	-1,0%	-19,9%	-20,9%
Van 9 tot 10%	1	-6,2%	-3,6%	-9,8%
Van 8 tot 9%	2	-1,3%	-7,7%	-8,9%
Van 7 tot 8%	3	-4,0%	-3,2%	-7,3%
Van 6 tot 7%	5	-3,8%	-2,4%	-6,2%
Van 5 tot 6%	5	-3,6%	-2,2%	-5,8%
Van 4 tot 5%	7	-3,2%	-1,1%	-4,4%
Van 3 tot 4%	25	-2,2%	-1,2%	-3,4%
Van 2 tot 3%	42	-1,5%	-1,0%	-2,5%
Van 1 tot 2%	53	-0,8%	-0,6%	-1,4%
Tot 1%	32	-0,4%	-0,3%	-0,6%
Eindtotaal	176			

De lumpsumbekostiging en de gewichtenregeling kennen elk een compensatieregeling. De compensatieregeling voor lumpsum duurt tot 2010. In 2006-2007 wordt het negatieve effect volledig gecompenseerd. In 2007-2008 geldt er een drempel van 1%. Dus een bestuur met een herverdeeleffect van -3% krijgt in 2007-2008 2% gecompenseerd. De drempel gaat per jaar met 1% omhoog.

De compensatieregeling voor de herziene gewichtenregeling wordt jaarlijks vastgesteld op basis van de gemeten effecten. Bij de regeling voor het schooljaar 2007-2008 wordt gekeken of als gevolg van de nieuwe regeling wordt gekeken of het schoolgewicht ten opzichte van het totale aantal leerlingen daalt. Als er sprake is van een daling van het schoolgewicht in verhouding tot het totale aantal leerlingen, wordt gecompenseerd. Het schoolgewicht wordt dan verhoogd tot het niveau waarop de oude verhouding tussen het schoolgewicht en het totale aantal leerlingen is hersteld. Daar is één beperking op: het schoolgewicht komt als gevolg van de compensatie nooit boven het oude schoolgewicht uit.

In de volgende tabel staan de besturen die een negatief effect hebben als gevolg van lumpsum en als gevolg van de nieuwe gewichtenregeling en die in totaal meer dan 5% achteruit gaan. Dat zijn 17 besturen. In de tabel is ook aangegeven hoeveel compensatie deze besturen krijgen in het schooljaar 2007-2008 (alles naar de leerlingaantallen voor schooljaar 2007-2008, tegen de huidige prijzen).

Totaal procent achteruit	Totaal budget personeel	Achteruit lumpsum	Achteruit school- gewicht	Totaal achteruit	Compen- satie lumpsum	Compen- satie school- gewicht	Achteruit na compensatie		Aantal leerlingen 2005	Aantal leerlingen 2006	Leerling ontwik- keling
-20,86%	465.308	-4.653	-92.400	-97.053	0	47.600	-49.453	-10,6%	181	137	-24,3%
-9,77%	393.185	-24.417	-14.000	-38.417	20.485	11.200	-6.732	-1,7%	135	131	-3,0%
-8,99%	1.799.714	-94.665	-67.200	-161.865	76.668	53.200	-31.997	-1,8%	642	604	-5,9%
-8,94%	12.392.676	-83.031	-1.024.800	-1.107.831	0	924.000	-183.831	-1,5%	3270	3192	-2,4%
-7,42%	8.000.979	-459.256	-134.400	-593.656	379.246	89.600	-124.810	-1,6%	2603	2504	-3,8%
-7,28%	5.621.780	-196.200	-212.800	-409.000	139.982	128.800	-140.218	-2,5%	1186	1145	-3,5%
-7,03%	4.760.438	-88.068	-246.400	-334.468	40.464	232.400	-61.604	-1,3%	1221	1213	-0,7%
-6,76%	1.196.873	-64.152	-16.800	-80.952	52.184	16.800	-11.969	-1,0%	328	342	4,3%
-6,75%	775.729	-38.399	-14.000	-52.399	30.641	14.000	-7.757	-1,0%	310	291	-6,1%
-6,24%	1.233.483	-54.520	-22.400	-76.920	42.185	19.600	-15.135	-1,2%	442	429	-2,9%
-6,23%	5.884.415	-274.214	-92.400	-366.614	215.370	86.800	-64.444	-1,1%	1997	1979	-0,9%
-6,02%	5.309.613	-121.059	-198.800	-319.859	67.963	140.000	-111.896	-2,1%	1813	1679	-7,4%

-5,98%	782.088	-32.769	-14.000	-46.769	24.949	11.200	-10.621	-1,4%	280	264	-5,7%
-5,82%	14.617.280	-422.439	-428.400	-850.839	276.267	428.400	-146.173	-1,0%	4314	4390	1,8%
-5,82%	586.431	-31.315	-2.800	-34.115	25.451	2.800	-5.864	-1,0%	153	161	5,2%
-5,79%	8.443.145	-418.780	-70.000	-488.780	334.349	70.000	-84.431	-1,0%	2588	2611	0,9%
-5,36%	1.178.602	-26.754	-36.400	-63.154	14.968	36.400	-11.786	-1,0%	400	402	0,5%

Als de achteruitgang als gevolg het nieuwe schoolgewicht niet volledig wordt gecompenseerd, heeft dat bijna altijd te maken met dalende leerlingen aantallen. Het nieuwe schoolgewicht is dan niet alleen lager vanwege de nieuwe regeling, maar ook vanwege de daling van de leerlingaantallen. Voor de dalende leerlingenaantallen is de compensatieregeling niet bedoeld. Daarom blijft er dan een achteruitgang ten opzichte van de vorige periode. Ter illustratie staat hieronder de situatie geschetst waarin het bovenste bestuur in de tabel zich bevindt:

Het bestuur gaat in totaal 20,86% achteruit. Na compensatie is dat nog 10,6%. De achteruitgang in leerlingen is echter 24,3%.

Op 1-10-2005 was het aantal leerlingen 181 en het schoolgewicht 66.

De verhouding tussen het schoolgewicht en het aantal leerlingen is dan $66:181 = 0,3646$

Op 1-10-2006 was het aantal leerlingen 137 en het schoolgewicht volgens de nieuwe regeling 33.

De verhouding tussen het schoolgewicht en het aantal leerlingen is dan $33:137 = 0,2409$

De nieuwe verhouding is lager dan de oude ($0,2409 < 0,3646$) dus de compensatieregeling wordt toegepast, zodat de oude verhouding wordt hersteld. Het schoolgewicht inclusief compensatie is dan $0,3646 \times 137 = 49,95$ (afgerond 50).

Het nieuwe schoolgewicht inclusief compensatie mag niet groter zijn dan het oude schoolgewicht. Dat is ook niet zo, want 50 is kleiner dan 66. De compensatie is dan een schoolgewicht van 17.

Het uitgangspunt bij deze handelwijze is dat de daling in het schoolgewicht gedeeltelijk wordt veroorzaakt door de daling van het aantal leerling (16) en gedeeltelijk door de herziening van de regeling (17). In de tabel is ook te zien dat iets meer dan de helft van de totale daling van het schoolgewicht in euro's wordt gecompenseerd. De effecten van de autonome ontwikkeling in het aantal leerlingen, worden zo buiten de compensatieregeling gehouden. Dat is ook goed, want daar is de compensatieregeling ook niet voor bedoeld.